

Jak založit kompost

Asi třetinu odpadků produkovaných v každé domácnosti tvoří takzvaný bioodpad: zbytky z kuchyně, posekaná tráva či ořezané větve, pytlíky od čaje. Obvykle končí v koši, v popelnici a nakonec na skládce. Přitom může posloužit jako výborná surovina. Není totiž nic snadnějšího, než si po vzoru tisíců dalších domácností zřídit doma kompostér a založit kompost.

Kompostování je přírodní proces, při kterém dochází k rozkladu organických odpadů působením mikroorganismů, vody a kyslíku na humusové látky.

Jak kompostování funguje?

Celý proces spočívá v tom, že mikrobům a drobným půdním živočichům, jako jsou třeba žížaly, dopřejeme ideální podmínky pro to, aby přeměnily organické látky na humus. Tento proces probíhá běžně v přírodě v půdě, ale značně pomaleji.

Kompost obsahuje především humus, neocenitelnou surovinu. Humus v půdě zadržuje vodu, zachycuje zdravé škodlivé látky a vyrovnává kyselost. Humus i ostatní půdní organická hmota zvyšuje kyprost, soudržnost a optimalizuje počet i skladbu mikrobů v půdě. Tím značně snižuje riziko půdní eroze a zároveň stimuluje růst a posiluje zdraví rostlin pěstovaných na vaší zahrádce.

Pořízení kompostéru

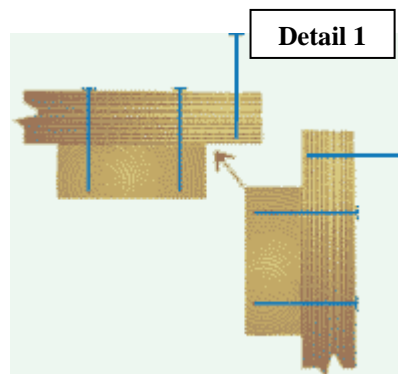
Plastový kompostér s víkem s ventilem pro regulaci prostupu vzduchu

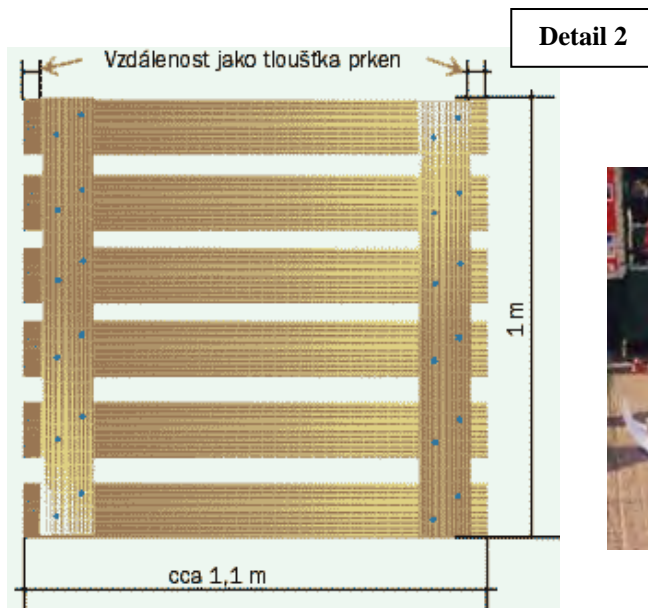
Kompostér si můžete vyrobit vlastními silami nebo si vybrat z pestré nabídky v obchodě a kompostér zakoupit. Nejdříve musíme zvážit, kolik odpadu budeme kompostovat. Pro jednu domácnost s malou zahrádkou postačí kompostér vyrobený ze dřeva o rozměrech základny zhruba 1,1 x 1,1 metru a výšky 1 metr nebo plastový kontejner o velikosti 650 - 800 litrů, který zakoupíme v zahradkářských potřebách. Pokud vlastníme větší zahradu a předpokládáme, že budeme kompostovat i trávu a listí, opatříme si kompostér větších rozměrů, například 2 x 1,5 metru, nebo velký plastový kontejner s kapacitou až 1 500 litrů.

Pro ty z vás, kteří si troufnou na výrobu vlastního – dřevěného – kompostéru, máme stručný návod, jak by zhotovení mohlo vypadat.

Vhodným materiálem na výrobu dřevěného kompostéru mohou být například desky ze starých europalet nebo krajínové desky tloušťky 2,6 cm a šířky 5 - 15 cm. Je třeba pamatovat na to, že alespoň jedna stěna kompostéru musí být otevíratelná, abychom mohli kompost zhruba dvakrát do roka překopávat. Na kompostér o velikosti základny 1,1 x 1,1 metru a výšky jedem metr, budeme potřebovat asi 4 m² desek o šířce 8 - 10 cm. Pokud budete dělat větší kompostér o rozměrech 2 x 1,5 m a výšky 1,2 m, bude potřebovat asi 8 m².

Nejprve zhotovíme dvě boční stěny a záda kompostéru. Příčné desky jednotlivých stěn natlučeme tak daleko od kraje desek, jak jsou široké. Až budeme jednotlivé stěny sbíjet dohromady, příčné desky nám poslouží jako svlaky (viz detail 1). Abychom neměli jednotlivé díly kompostéru nakřivo, je dobré zkontrolovat pravouhlost stěn přeměřením úhlopříček. Jsou-li obě úhlopříčky jednoho dílu stejné, pak má zaručeně obdélníkový tvar (viz detail 2). Posledním krokem při zhotovování kompostéru je připevnění čelního dílu tak, aby šel při překopávání hromady oddělat. Můžeme jej například přišroubovat vruty.

Umístění kompostéru

Dalším důležitým krokem je výběr správného místa. Kompost můžete založit na kterémkoliv místě zahrady. Je však nutné dodržet několik zásad:

- zajistit kontakt kompostu s půdou pod ním, aby k němu měly přístup půdní organismy, které pomáhají rozkladu organických materiálů. Nevhodné je umístění kompostu např. na beton.
- kompost by neměl být vystaven přímému slunci, větru či dešti. Doporučuje se polostín a malá stříška.
- do kompostu budeme často odnášet odpady, takže by neměl být příliš daleko a měla by k němu vést zpevněná cestička.

Založení kompostu

Když máme kompostér hotov a postavený na správném místě, můžeme založit první kompost. Na dno dáme drobné větvičky, které pomohou kompost provzdušňovat, a ně již můžeme hromadit veškerý bioodpad. V případě, že do kompostéru budeme najednou dávat větší množství materiálu, jako je tráva nebo zbytky ze zeleniny, je dobré tento odpad promíchat s trochou půdy, třeba se záhonku, a to v poměru asi deset dílů trávy a jeden díl půdy, a proložit drobnými větvičkami nebo slámou. Snížíme tak riziko, že nám kompost začne zapáchat. S půdou se totiž do kompostu dostanou i mikroorganismy a drobní živočichové, kteří by se jinak do většího množství stejného materiálu dostávali jen s obtížemi. A díky větvičkám bude kompost lépe dýchat.

Máme-li kompostér s víkem, pak ho po

naplnění uzavřeme V letních měsících kompostér pootevřeme nebo zcela otevřeme ventil ve víku kompostéru. V zimních měsících je nutno ventil uzavřít. Boční otvory umožňují dostatečné provzdušnění, víko s ventilem zabraňuje převlhčení a tvorbě zápachu.

Kompost musíme alespoň jednou, ale nejlépe dvakrát za rok překopat (nic nezkažíme, když kompost překopeme častěji). Kompost se tím provzdušní a homogenizuje. Překopáváme většinou na jaře a na podzim. A také v případech, kdy nám kompost zapáchá nebo když do něj přidáváme větší množství materiálu najednou.

Základní pravidla pro správný průběh kompostování a činnosti prováděné v průběhu kompostování

- do spodu kompostu dáváme vždy hrubý a vzdušný materiál, který by neměl chybět i ve vyšších vrstvách (větvíčky, sláma, suché rostliny...) k zajištění dobrého provzdušnění
- mícháme vlhké se suchým
- mícháme "zelené s hnědým" - dusíkaté s dřevnatým
- porézní materiál z hutným
- hrubší materiál je dobré nadrtit
- nezapomínejme kontrolovat vlhkost
- zrající kompost překopáváme
- k rychlejšímu a kvalitnějšímu kompostování přidáváme zralý kompost nebo zeminu (zejména když kompostujeme větší množství jednodruhového materiálu např. trávu, listí apod.), případně přidáme kompostové bakterie, houbové kultury, červy, žížaly, močovinu.

Co je a co není vhodné ke kompostování?

Patří do kompostu	Nepatří do kompostu
zbytky ovoce, zeleniny a květin	zbytky masa, kosti, tuky
čajové sáčky, káva	kořenící plevelné rostliny, pecky z ovoce
tráva, listí, stonky a drobnější větve	kameny, stavební suť
znečištěný papír – noviny, ubrousky (čistý papír je lepší recyklovat)	sáčky od vysavačů, časopisy
trus hospodářských zvířat (králíci, slepice)	čistící prostředky, chemikálie, barvy, léky apod.
kousky dřeva, piliny, hobliny, kůra, popel ze dřeva	plasty, porcelán, sklo, kovy
malá množství zbytků jídla	popel z uhlí, cigaret

Kdy je kompost zralý?

Obsah kompostéru se působením rozkladných procesů zredukuje až o polovinu. Za optimálních podmínek je možné po 8 – 10 týdnech vyjmout z kompostéru kompost vhodný k mulčování. Po uplynutí 16 až 20 měsíců by kompost měl dosáhnout zralosti – je drobivý, temně hnědý a voní po lesní půdě. Abychom si mohli být jisti, že dostatečně vyzrál, je dobré jej jednou až dvakrát překopat, čímž se kompost provzdušní a načechrá.

Není však vhodné používat kompost starší 12 měsíců, neboť všechny užitečné látky v něm obsažené jsou již rozloženy.

Nejčastější problémy

Kompost je příliš suchý: poznáme to podle šedavého zabarvení povrchu a přítomnosti svinek, drolí se, mikroorganismy přestávají pracovat. Kompost pokropíme konví, případně překopeme nebo přidáme dostatečné množství čerstvého a vlhkého materiálu.

Kompost je příliš vlhký: takový kompost většinou zapáchá, když vezmeme vzorek kompostu do dlaně a zmáčkneme, vytéká z něj voda. Převlhčení se může objevit hlavně po déle trvajících deštích nebo při větším množství vodnatého materiálu (ovoce, zelenina). Hromadu přeložíme a promísíme se suchým materiálem (listí, sekaná sláma, suchá půda ...), zabráníme, aby do kompostu dále přešlo.

Kompost "nepracuje": nedochází ke zřetelným změnám odpadu, hromada je pravděpodobně příliš suchá nebo obsahuje vysoký podíl dřevitého materiálu. Přidáme hnůj, čerstvou trávu, odpady z kuchyně - obsahují hodně dusíku. Dále provlhčíme a promícháme s půdou ze záhonku, čímž dodáme potřebné mikroorganismy.

Kompost zahnívá: upozorní nás na to výrazný hnilobný zápach, v kompostu máme příliš vysoký podíl čerstvých zahradních a kuchyňských odpadů. Při nápravě postupujeme stejně jako u příliš vlhkého kompostu, případně přidáme trochu zeminy ze záhonku, která by měla zápach potlačit.

Jaké jsou přínosy domácího kompostování?

- získání kompostu - vynikajícího zdroje živin a organických látek, doma vyrobíme skvělé hnojivo, které lze použít pro pěstování okrasných květin, zeleniny i pokojových rostlin
- nemusíme v zahradnictví nakupovat rašelinu: její těžba ničí unikátní přírodní biotopy, označované někdy za evropskou obdobu deštných pralesů
- zužitkujeme odpady ze zahrady
- kompostováním je možné zpracovat až 30 % kuchyňských odpadů, na skládky tedy pošleme v průměru o třetinu méně odpadků, čímž snížíme i cenu za jejich odvoz

Výhody kompostování v kompostérech

- urychlení procesu kompostování až o polovinu doby nutné pro kompostování v hromadách
- regulace teploty, vlhkosti, přístupu vzduchu a světla
- úspora místa na zahradě (kompostér nahradí nevzhlednou hromadu)
- estetičnost
- odstranění nepříjemného zápachu, který vábí hmyz a drobná zvířata

Další informace naleznete např. na:

- <http://www.kompostery.cz>
- <http://www.hnutiduha.cz/kompostovani/>
- <http://www.akebia.cz/kompostovani.htm>
- <http://biom.cz/index.shtml?x=89496>

a další články na <http://biom.cz>

